

урок 46. *Складні випадки написання прізвищ.*

Завдання: опрацювати тему, написати опорний конспект у робочий зошит (стор 130 - 131 О.Заболотний Українська мова Рівень стандарту 10 клас; стор 154-156 О. Глазова Українська мова Рівень стандарту 10 клас).

провідмінійте Шовтило Юрій Ігорович, Шовтило Ольга Петрівна (відповідь надіслати на електронну адресу samaramarina30@gmail.com)

ТЕМА

Різноманіття українських прізвищ — це результат дії тих держав і народів, під чийм впливом перебувала Україна протягом століть. Цікаво, що довгий час українські прізвища були продуктом вільної словотворчості і могли неодноразово змінюватися.

Тільки в кінці XVIII століття в зв'язку з указом австрійської імператриці Марії Терезії всі прізвища придбали юридичний статус, зокрема і на територіях України, що входили до складу Австро-Угорщини. *Професор Павло Чучка вказує на те, що слід відрізняти «українське прізвище» від прізвища, що належить українцю.* Наприклад, прізвище Шварц, яке все ще зустрічається на Україні, має німецьке коріння, а ось похідна від неї Шварцюк (син Шварца) — вже типово українське.

Окрім давності українського прізвища, воно ще має найрозгалуженішу серед індоєвропейців морфологію формування. Можна лише перелічити суфікси, які формують українське прізвище.

У першу групу слід віднести прізвища, які формуються двома суфіксами: -ен-ко; -єн-ко; -ень-ко; -ей-ко; -інь-ко; -оч-ко; -ов-ський (-ів-ській); -ев-ський, -ський; -ець-кий.

У другу групу ввійшли прізвища, які формуються за допомогою одного суфікса -ко: -ський; -цький; -вич; -ич; -ів; -шин;-во (о); -ій; -ий (-ій)-ей; -ак;-ач; -як; -ик; -ин; -ук (-юк); -чук; -щук; -ець (-єць); -ла; -ло; -йло -ба; -д-ра.

Українські прізвища пишуться

Разом	Окремо	Через дефіс
-------	--------	-------------

1) Українські прізвища, що складаються з дієслова в наказовій формі та іменника 2) Українські прізвища, що виникли на основі словосполучень, до складу яких входять як повнозначні, так і службові слова 3) Українські прізвища, утворені з прикметника та іменника за допомогою сполучного слова 4) Скорочена частка <i>о</i> та ірландська частка <i>о</i> пишуться з власними іменами через апостроф 5) У ряді випадків частки пишуться разом із прізвищами, бо в такій формі засвоїла їх українська мова	1) Псевдоніми, що складаються з імені та прізвища 2) Повні давньоримські особові назви, у яких перше слово означає особове ім'я, друге — родове ім'я, третє — прізвище	1) Складні прізвища 2) Частки <i>Ван-, Мак, Сан-, Сен-</i>, які передують прізвищам і разом із тим становлять їх невід'ємну частину, пишуться через дефіс
---	--	---

Довідка: від деяких імен можуть утворюватися дві форми імен по батькові:

- Микола — Миколайович, Миколович;
- Лука — Лукич, Лукович;
- Сава — Савич, Савович,
- Кузьма — Кузьмич, Кузьмович;
- Ілля — Ілліч, Ількович (розм.);
- Хома — Хомич, Хомович.